

Asia Laki, kolikko

Hakija A r.y.

Annettu 4.10.1989

Tiivistelmä *A r.y. oli käyttänyt erilaisissa julkaisuissa käytössä olevan markan kolikon kuvaa. Liikkeelle laskettavien kolikoiden kuvat julkaistaan Suomen säädöskokoelmassa asetuksen osana. Tekijänoikeuslain 9 §:n mukaan lakeihin ja asetuksiin ei ole tekijänoikeutta, joten kolikon kuva ei ollut tekijänoikeudellisesti suojattu.*

SELOSTUS ASIASTA

A r.y. on 29.8.1989 päivätyllä kirjelmällään pyytänyt tekijänoikeusneuvoston lausuntoa kolikon kuvan käyttämisestä A:n julkaisuissa.

A r.y. on käyttänyt ei-kaupallisissa ilmoituksissa ja julkaisuissa Suomen rahapajan valmistaman markan kolikon leijonapuolen kuvaa. Kyseinen kolikko on ollut ja on yleisessä käytössä käypänä rahana. Kolikon kuva on yleensä ollut osa suurempaa kokonaisuutta.

Markan leijonapuolen kuva on muun muassa ilmoitusten kautta ollut esillä sanomalehdissä, aikakauslehdissä sekä A:n julkaisemassa B -lehdessä. Kolikon kuva on ollut myös painettuna muun muassa veroja käsittelevän julkaisun "C" kannessa. Kampanjassa "D" kuvalla symboloitiin veron määrää.

Kolikon kuvaa ei ole käytetty osana sellaisia julkaisuja, joita on myyty yleisölle A:n toimesta.

A r.y. pyytää lausuntoa perusteluineen siitä, onko A käyttänyt kolikon kuvaa sillä tavoin, että kolikon suunnittelijalla on mahdollisuus vaatia taloudellista korvausta kuvan käyttämisestä.

TEKIJÄNOIKEUSNEUVOSTON LAUSUNTO

Tekijänoikeusneuvosto on tutkinut lausuntopyynnön ja esittää lausuntonaan seuraavan.

Tekijänoikeuslain (404/61) 1 §:ssä on esimerkkiluettelo teostyypeistä, jotka voivat saada tekijänoikeudellista suojaa. Säännöksen mukaan sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen on tekijänoikeus teokseen, olkoonpa se kaunokirjallinen tai selittävä kirjallinen teos tai suullinen esitys, sävellys- tai näyttämäteos, elokuvateos, kuvataiteen, rakennustaiteen, taidekäsityön ja taideteollisuuden tuote taikka ilmetköönpä se muulla tavalla. Luettelo ei ole tyhjentävä eikä teostyypejä ole laissa rajoitettu, jolloin voidaan ennakoida kehityksen mukanaan tuomat mahdolliset uudet suojakohteet.

Mikä tahansa kirjallinen tai kuvallinen esitys ei saa tekijänoikeussuojaa. Suojaa saa vain tuote, joka on itsenäinen ja omaperäinen teos. Laissa ei määritellä niitä ominaisuuksia, joita tuotteelta vaaditaan teostasovaatimuksen täyttymiseksi, vaan kysymys on ratkaistava tapauskohtaisella harkinnalla. Teostasovaatimus vaihtelee myös teostyypeittäin.

Tekijänoikeus tuottaa tekijälle tietyin rajoituksin yksinomaisen oikeuden määrätä teoksestaan valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin. Nämä taloudelliset oikeutensa tekijä voi myös kokonaan tai osittain luovuttaa edelleen. Esimerkiksi teoksen valokuvaaminen on kappaleen valmistamista teoksesta ja edellyttää lähtökohtaisesti tekijän suostumusta. Tekijänoikeudellisesti ei tällöin ole merkitystä sillä, onko käyttötarkoitus kaupallinen vai ei. Tekijänoikeus on voimassa, kunnes 50 vuotta on kulunut tekijän kuolinvuodesta.

Vastaukset esitettyihin kysymyksiin

A r.y:n julkaisuihin on kuvattu käytössä olevan markan kolikon toisella puolella oleva, Suomen vaakunassa esiintyvä leijonakuvio. Suomen vaakuna on tiettävästi kuvattu ensimmäistä kertaa Willem Boyenin (k.1592) suunnittelemassa Kustaa Vaasan hautamuistomerkin (1572–1591). Suomen vaakunan tekijänoikeussuoja ei näin ollen enää ole voimassa.

Kolikossa esiintyvässä vaakunan ja tekstin muodostamassa kokonaisuudessa on teokseen viittaavia piirteitä. Koska liikkeelle laskettavien kolikoiden kuvat julkaistaan kuitenkin Suomen säädöskokoelmassa aseuksen osana ja koska tekijänoikeuslain 9 §:n mukaan lakeihin ja asetuksiin ei ole tekijänoikeutta, ei kolikon kuva ole tekijänoikeudellisesti suojattu.

Kolikon suunnittelijalla ei näin ollen ole tekijänoikeuslakiin perustuvaa oikeutta vaatia korvausta kolikon kuvan käyttämisestä.

Tekijänoikeusneuvoston tehtävänä on antaa lausuntoja ainoastaan tekijänoikeuslainsäädännön soveltamisesta. Neuvosto ei sen vuoksi ota kantaa siihen, rajoittaako mahdollisesti jokin muu lainsäädäntö oikeutta rahan kuvan julkaisemiseen.